

**НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ЯРОСЛАВА МУДРОГО**

Кафедра цивільного права №2

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор

_____ **В.В.Комаров**

«___» _____ 20__ р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Міжнародне право інтелектуальної власності» /

«International intellectual property law»

(обов'язкова, викладання англійською мовою)

для студентів галузі знань 08 «Право», спеціальність 081 «Право», освітньо-кваліфікаційний рівень другий (магістерський)

Харків 2018 р. (оновлена 2021 р.)

Робоча програма навчальної дисципліни «Міжнародне право інтелектуальної власності» для студентів галузі знань 08 «Право», спеціальність 081 «Право», освітньо-кваліфікаційний рівень другий (магістерський)

Розробники:

Євков Андрій Миколайович, к.ю.н., доцент

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри цивільного права
№2 протокол № 1 від серпня 2021 р.

Завідувач кафедри _____ д.ю.н., проф. Яроцький В.Л.

ВСТУП

Робоча програма навчальної дисципліни «Міжнародне право інтелектуальної власності» розроблена доц. Євковим А.М. Навчальна дисципліна «Міжнародне право інтелектуальної власності» є обов'язковою дисципліною.

Робоча програма визначає дидактичну структуру і тематичну карту навчальної дисципліни відповідно до навчального плану та робочого навчального плану Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, навчально-методичне та інформаційне забезпечення навчальної дисципліни, обсяг навчання, форми й засоби поточного і підсумкового контролю знань студентів освітньо-кваліфікаційного рівня «магістр» галузі знань «Право».

Метою викладання навчальної дисципліни «Міжнародне право інтелектуальної власності» є формування в студентів поглиблених знань та критичного бачення найбільш важливих положень, категорій, концепцій, нормативних джерел та практичних аспектів міжнародно-правової охорони виключних прав на об'єкти інтелектуальної власності, а також формування у студентів практичних навичок щодо самостійного розв'язання проблем, пов'язаних з реалізацією норм законодавства про охорону інтелектуальної власності при роботі міжнародній сфері.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Міжнародне право інтелектуальної власності» є формування здобувачами вищої освіти суми знань про основні теоретичні положення, поняття та концепції щодо охорони виключних прав, що є усталеними у світовій практиці та в міжнародно-правових актах; освоєння положень чинних міжнародних нормативних актів у сфері охорони прав на об'єкти інтелектуальної власності; формування правового мислення, вироблення вмінь тлумачити і аналізувати норми вітчизняного законодавства та міжнародних нормативних актів у сфері

охорони прав на об'єкти інтелектуальної власності; ознайомлення з судовою та іншою правозастосовною практикою у сфері міжнародно-правової охорони прав на об'єкти інтелектуальної власності..

При вивченні навчальної дисципліни «Міжнародне право інтелектуальної власності» у студентів мають бути сформовані такі предметні компетентності як: розуміння сутності правового регулювання використання та захисту прав на об'єкти інтелектуальної власності, у тому числі в міжнародно-правовому аспекті; знання теоретико-методологічних основ (зокрема, цілей, методів, концепцій та принципів) охорони виключних прав на об'єкти інтелектуальної власності в умовах міжнародної глобалізації та уніфікації законодавства; уміння імплементувати правові норми міжнародно-правових та локальних нормативних актів, що регулюють використання та захист виключних прав уповноважених суб'єктів в сфері інтелектуальної власності, зокрема, щодо інноваційних об'єктів науки та технології; розуміння основних напрямків розвитку правового регулювання нових об'єктів та технологій, зокрема, у цифровому середовищі, та оптимальних правових механізмів захисту прав правоволодільців, що визначаються стрімким технологічним розвитком та глобалізацією економічних процесів; уміння обґрунтовувати дієві способи використання та захисту виключних прав у міжнародних торговельних відносинах щодо товарів та послуг, які містять охоронювані об'єкти інтелектуальної власності залежно від локального правового регулювання в окремих державах та положень міжнародних нормативних актів; навички співставлення та оцінки переваг, ризиків та загроз в процесі вибору оптимального режиму правової охорони щодо результатів інтелектуальної діяльності, які потенціально можуть отримати правову охорону в якості різних об'єктів інтелектуальної власності (зокрема, винаходів, корисних моделей, ноу-хау тощо); уміння досліджувати міру та наслідки впливу економічної глобалізації та технологічного розвитку на можливість ефективної охорони та використання прав інтелектуальної власності, а також виявляти подальші напрямки

розвитку та уніфікації відповідних нормативних актів; навички дослідження рівня відповідності положень вітчизняного законодавства в сфері охорони інтелектуальної власності усталеним міжнародним стандартам та практиці в умовах інтеграції України на європейський ринок; уміння використовувати набуті знання з правових та економічних дисциплін, а також знання іноземних мов з метою розгляду відносин щодо охорони об'єктів інтелектуальної власності, зокрема в міжнародному аспекті; уміння розуміти положення, сферу застосування та особливості міжнародно-правових угод в сфері охорони інтелектуальної власності; уміння використовувати положення міжнародно-правових актів та особливості локального законодавства, що визначають правовий режим охорони об'єктів інтелектуальної власності в різних країнах, з метою забезпечення прав та інтересів правоволодільців під час здійснення виключних прав в міжнародному обігу; уміння знаходити та використовувати джерела інформації на web-сайтах, у бібліографічних каталогах, які висвітлюють питання міжнародних аспектів правового регулювання охорони інтелектуальної власності; уміння визначати види порушень прав на об'єкти інтелектуальної власності, зокрема з урахуванням міжнародно-правового регулювання та особливосте локального законодавства; уміння визначати особливості реалізації норм міжнародних нормативно-правових актів в сфері охорони інтелектуальної власності в національному законодавстві; розуміння особливостей правової охорони об'єктів інтелектуальної власності в окремих країнах (зокрема, в країнах англо-американської системи права) з метою складання відповідних договорів та інших документів під час здійснення та захисту виключних прав в сфері міжнародного обігу; уміння застосовувати норми міжнародних нормативно-правових актів з метою притягнення до відповідальності за порушення виключних прав на об'єкти інтелектуальної власності; уміння орієнтуватися в основних положеннях, концепціях та принципах правової охорони та використання об'єктів інтелектуальної власності на світовому рівні; знання методів творчого пошуку та вирішення наукових завдань щодо

проблематики міжнародних аспектів охорони прав інтелектуальної власності; знання інтерактивних методів дослідження та представлення інформацій за допомогою інформаційних технологій; розуміння сутності правового регулювання діяльності міжнародних організацій в сфері охорони прав на об'єкти інтелектуальної власності, у тому числі, знання принципів, форм і правових засобів реалізації політики уніфікації законодавства щодо охорони інтелектуальної власності; знання особливостей реалізації норм міжнародно-правових актів в національному законодавстві в сфері охорони інтелектуальної власності; знання юридичної природи міжнародних договорів та визначення їх ролі в правовій системі; знання норм відповідальності за порушення виключних прав; знання техніки створення угод щодо розпорядження виключними правами інтелектуальної власності, зокрема, з контрагентами-нерезидентами; розуміння відмінностей в правовому регулюванні відносин щодо охорони прав на різні об'єкти інтелектуальної власності (об'єкти авторських та суміжних прав, об'єкти патентних прав, засоби індивідуалізації і т.д.), у тому числі, в міжнародному аспекті; уміння формувати стратегії та управляти комерційними переговорами з суб'єктами інших країн в умовах євроінтеграції з метою оптимального використання та захисту виключних прав.

Формування предметних компетентностей навчальної дисципліни «Міжнародне право інтелектуальної власності» має сприяти досягненню результатів навчання, передбачених освітньо-професійною програмою другого (магістерського) рівня (базова компонента).

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1.1. Міжнародно-правовий факультет

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, рівень освіти	Дидактична структура навчальної дисципліни
		денна форма навчання

Кількість кредитів - 5	Галузь знань – 08 «Право» Спеціальність – 081 «Право»	Нормативна
Модулів - 2		Рік підготовки:
		семестр
Загальна кількість годин - 150		2
		Лекції
	20 год.	
		Практичні заняття
		24 год.
		Самостійна робота
		106 год.
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2-4 самостійної роботи студента - 8-14		Вид контролю: іспит

Довідково:

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить: - аудиторні заняття – 29%, самостійна робота – 71%

2. ТЕМАТИЧНА КАРТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

2.1. Міжнародно-правовий факультет (денна форма навчання)

№ п/п	Календарні строки	Модуль №. Назва /Тема лекції, практичного /семінарського заняття, консультації	Аудиторні заняття /контактні/ (кількість годин)				Форми та засоби поточного та підсумкового контролю
			Лекції	Практичні/семинарські заняття	Консультації (групові/індивідуальні)	Інші види занять	

II-й семестр 2021/2022 н.р.

лекції – 20 години;

практичні заняття – 24 години;

консультації – 30 годин.

Модуль 1. Виключні права на об'єкти інтелектуальної власності в міжнародному контексті

1.	Відповідно до розкладу занять	Тема 1. Вступ до міжнародного права інтелектуальної власності; Загальні проблеми міжнародної охорони інтелектуальної власності. Лекція.	2			
2.	—	Тема 2. Авторське право і суміжні права в міжнародному контексті. Лекція.	2			
3.	—	Тема 3. Патентне право на винахід та корисну модель в міжнародному контексті. Лекція. Тема 2. Авторське право і суміжні права в міжнародному контексті. Практичне заняття.	2	2		
4.	—	Тема 4. Право на промислові зразки в міжнародному контексті. Лекція. Тема 2. Авторське право і суміжні права в міжнародному контексті. Практичне заняття.	2	2		
5.	—	Тема 5. Право на торгівельні марки в міжнародному контексті. Лекція. Тема 3. Патентне право на винахід та корисну модель в міжнародному контексті. Практичне заняття.	2	2		
6.	—	Тема 6. Право на комерційну таємницю в міжнародному контексті. Лекція. Тема 3. Патентне право на винахід та корисну модель в	2	2		

		міжнародному контексті. Практичне заняття.				
Модуль 2. Міжнародно-правове регулювання та гармонізація охорони об'єктів інтелектуальної власності.						
7.	—''—	Тема 7. Міжнародні організації в сфері охорони інтелектуальної власності. Лекція. Тема 4. Право на промислові зразки в міжнародному контексті. Практичне заняття.	2		2	
8.	—''—	Тема 8. Міжнародно-правове регулювання охорони інтелектуальної власності; Гармонізація правової охорони інтелектуальної власності на міжнародному та європейському рівні. Лекція. Тема 5. Право на торгівельні марки в міжнародному контексті. Практичне заняття.	2		2	
9.	—''—	Тема 9. Інтелектуальна власність і вільний рух товарів; Міжнародне, регіональне і національне вичерпання прав інтелектуальної власності. Лекція. Тема 6. Право на комерційну таємницю в міжнародному контексті. Практичне заняття.	2		2	Тести
10.	—''—	Тема 10. Загальні положення та міжнародні аспекти права інтелектуальної власності в сфері сучасних (цифрових) технологій.	2			

		Лекція. Тема 7. Міжнародні організації в сфері охорони інтелектуальної власності. Практичне заняття.		2		Колоквіум
11.	—''—	Тема 8. Міжнародно-правове регулювання охорони інтелектуальної власності; Гармонізація правової охорони інтелектуальної власності на міжнародному та європейському рівні. Практичне заняття.		2		Колоквіум
12.	—''—	Тема 9. Інтелектуальна власність і вільний рух товарів; Міжнародне, регіональне і національне вичерпання прав інтелектуальної власності. Практичне заняття.		2		
13.	—''—	Тема 10. Загальні положення та міжнародні аспекти права інтелектуальної власності в сфері сучасних (цифрових) технологій. Практичне заняття.		2		
14.	—''—	Тема 10. Загальні положення та міжнародні аспекти права інтелектуальної власності в сфері сучасних (цифрових) технологій. Практичне заняття.		2		Тести
23.	—''—	Консультація перед іспитом				Іспит

3. ДИДАКТИЧНІ ПРИНЦИПИ, ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ТА ІНТЕРАКТИВНІ МЕТОДИ ВИКЛАДАННЯ

3.1. Принципи дидактики, що застосовуються у процесі навчання:

- компетентнісний підхід в навчанні;
- орієнтація освітньої діяльності на результати навчання, їх систематичний моніторинг;
- використання принципу дидактичної спіралі;
- принцип фундаментальності й професійної спрямованості змісту, методів і форм навчання;
- мотиваційне забезпечення освітньої діяльності;
- модуляризація і тематизація навчального процесу;
- використання трансферно-накопичувальної системи кредитів.

3.2. Інноваційні технології, які застосовуються у процесі навчання:

- аудіо-візуальні технології;
- технологія студентоцентристського навчання.

3.3. Інтерактивні методи навчання, що застосовуються:

- конференція;
- групова дискусія;
- презентації.

4.МЕТОДИ ПЕДАГОГІЧНОГО КОНТРОЛЮ

Оцінка якості засвоєння навчальної дисципліни «Міжнародне право інтелектуальної власності» здобувачами вищої освіти включає:

- поточний контроль успішності,
- проміжний рубіжний контроль;
- підсумковий контроль (іспит).

1. Поточний контроль знань студентів.

Поточний контроль знань є органічною частиною всього освітнього процесу і слугує засобом виявлення ступеня сприйняття (засвоєння)

навчального матеріалу з дисципліни «Міжнародне право інтелектуальної власності».

Поточне оцінювання, як правило, здійснюється під час практичних занять за національною шкалою. Результати поточного оцінювання враховуються при виставленні підсумкової оцінки.

Оцінювання знань студентів на основі даних поточного контролю знань відбувається:

1) за допомогою контролю активності роботи студента протягом семестру над вивченням програмного матеріалу дисципліни «Міжнародне право інтелектуальної власності», включаючи відповіді на лекційних та практичних заняттях, написання та захист реферату, участь у науковій роботі, написання наукової роботи, підготовка рецензій, доповідей, повідомлень та аналітичних матеріалів з дисципліни тощо;

2) через виконання завдань для самостійної роботи, включаючи ведення конспекту лекцій, ведення конспекту для підготовки до практичних занять, ведення словника термінів з дисципліни тощо.

В ході практичного заняття здобувач вищої освіти може отримати як позитивну оцінку (3-5 балів), так і негативну оцінку (2 бали).

В ході вивчення дисципліни «Міжнародне право інтелектуальної власності» здобувач вищої освіти має підготувати і захистити один реферат на обрану ним особисто тему. Реферат оцінюватиметься за 10 (5 балів за написання і 5 балів за презентацію і захист реферату) бальною шкалою і буде входити до підсумкової рейтингової оцінки за дисципліну як додатковий коефіцієнт.

Самостійна робота передбачає виконання письмових завдань до змістового модуля в зошиті, які перевіряються під час написання рубіжної контрольної роботи.

2. *Проміжний рубіжний контроль.*

Для проміжного рубіжного контролю з дисципліни «Міжнародне право інтелектуальної власності» здійснюється контроль засвоєння

навчального матеріалу, що вивчається під час аудиторних занять і самостійної роботи в межах модуля, передбачено проведення рубіжної контрольної роботи.

Для написання рубіжної контрольної роботи здобувачам вищої освіти надається не більше 20 хвилин. Відмова від написання рубіжної контрольної роботи розцінюється як негативна відповідь (оцінка 2).

При виконанні рубіжної контрольної роботи оцінці підлягають теоретичні знання та практичні навички, які набули здобувачі вищої освіти під час опанування модуля. Викладач, оцінюючи рубіжну контрольну роботу, повинен перевірити правильність розв'язання поставлених питань. Результатом буде сума отриманих балів за кожне завдання роботи.

3. Підсумковий контроль знань здобувачів вищої освіти.

Результати всіх видів виконаних здобувачами вищої освіти робіт оцінюються за 100-бальною шкалою. Загальна кількість балів, яку здобувач вищої освіти може отримати у процесі вивчення дисципліни «Міжнародне право інтелектуальної власності» протягом семестру, становить 100 балів.

Підсумковий контроль знань студентів проводиться у формі іспиту.

5. ШКАЛА ПІДСУМКОВОЇ ОЦІНКИ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ

Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни виставляється в залікову книжку відповідно до такої шкали:

Оцінка за шкалою ECTS	Визначення	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за 100-бальною шкалою, що використовується в НЮАУ
A	Відмінно – відмінне виконання, лише 3 незначною кількістю помилок	відмінно	90 – 100
B	Дуже добре – вище середнього рівня з кількома помилками	добре	80 – 89

С	Добре – у цілому правильна робота з певною кількістю незначних помилок		75 – 79
Д	Задовільно – непогано, але зі значною кількістю недоліків	задовільно	70 – 74
Е	Достатньо – виконання задовольняє мінімальні критерії		60 – 69
FX	Незадовільно – потрібно попрацювати перед тим, як перескладати	незадовільно	35 – 59
F	Незадовільно – необхідна серйозна подальша робота, обов’язковий повторний курс		1 – 34

6. ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Нормативно-правові акти:

1. Закон України «Про основи державної політики у сфері науки і науково-технічної діяльності» від 13 грудня 1991 р. № 1977 -XII (в редакції від 1 грудня 1998 р.). - Відомості Верховної Ради України, 1999, № 2-3, ст. 20 (із змінами та доповненнями);

2. Закон України «Про охорону прав на промислові зразки» від 15 грудня 1993 р. № 3699 – XII. - Відомості Верховної Ради України, 1994, № 7, ст. 34 (із змінами та доповненнями);

3. Закон України «Про охорону прав на знаки для товарів і послуг» від 15 грудня 1993 р. № 3688-XII. - Відомості Верховної Ради України, 1994, №7, ст.36 (із змінами та доповненнями);

4. Постанова Кабінету Міністрів України «Про мінімальні ставки авторської винагороди за використання творів літератури і мистецтва» від 18 листопада 1994 р. № 784. (із змінами та доповненнями);

5. Закон України «Про охорону прав на зазначення походження товарів» від 16 червня 1999 р. № 752-XIV. - Відомості Верховної Ради України, 1999, № 32, ст. 267 (із змінами та доповненнями);
6. Закон України «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі» (в редакції Закону України від 1 червня 2000 р. № 1771 – III. - Відомості Верховної Ради України, 2001, № 8, ст. 37 (із змінами та доповненнями);
7. Закон України «Про розповсюдження примірників аудіовізуальних творів і фонограм» від 23 березня 2000 р. № 1587-III. - Відомості Верховної Ради України, 2000, № 5-6, ст.46 (із змінами та доповненнями);
8. Постанова Кабінету Міністрів України «Про державну реєстрацію авторського права і договорів, які стосуються права автора на твір» від 27 грудня 2001 р. № 1756. - Офіційний вісник, 2001, № 52, ст. 2369 (із змінами та доповненнями);
9. Закон України «Про авторське право і суміжні права» (в редакції Закону України від 11 липня 2001 р.) № 2627 – III. - Відомості Верховної Ради України, 2001, № 43, ст. 214 (із змінами та доповненнями);
10. Закон України «Про інформацію» : № 2657-XII: [від 2 жовтня 1992 р.] / Верховна Рада України // Відомості Верховної Ради України. – 1992. - № 48. – Ст. 650.
11. Кримінальний кодекс України від 5 квітня 2001 р. (із змінами та доповненнями)
12. Цивільний Кодекс України : № 435-IV : [від 16 січня 2003 р.] / Верховна Рада України // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 40. – Ст. 356.
13. Господарський кодекс України : № 436-IV : [від 16 січня 2003 р.] / Верховна Рада України // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 18. – Ст. 144.
14. Бернська конвенція про охорону літературних і художніх творів від 9 вересня 1886 р.
15. Всесвітня конвенція про авторське право від 6 вересня 1952 р.

16. Паризька конвенція про охорону промислової власності від 20 березня 1883 р.
17. Договір про патентну кооперацію від 19.06.1970 р.
18. Договір про патентне право від 1 червня 2000 р.
19. Мадридська угода про міжнародну реєстрацію знаків від 14 квітня 1891 р.
20. Угода про торговельні аспекти прав інтелектуальної власності від 15.04.1994 р.
21. Директива Ради Європейського Співтовариства про правову охорону комп'ютерних програм : № 91/250 ЄЕС : [від 14 травня 1991 р.]
22. Директива Ради Європейського Співтовариства стосовно прав прокату, позичання і деяких положень авторського права і суміжних прав у сфері інтелектуальної власності : № 92/100 ЄЕС : [від 19 листопада 1992 р.]
23. Євразійська патентна конвенція від 9 вересня 1994 р.

Наукові джерела:

1. Аврамова О.Є., Жидкова О.С. Патентне право: науч.-метод. посіб. /О.Є. Аврамова, О.С. Жидкова; МВС України, Луган. Держ ун-т внутр. справ ім. Е.О. Дідоренка. - Луганськ: РВВ ЛДУВС ім. Е.О. Дідоренка, 2011 – 160 с.
2. Андрощук Г.А., Ряботягова Л.И. Патентное право: правовая охрана изобретений. – Учебное пособие. - К.: МАУП, 1999. – 212 с.
3. Боденхаузен Г. Парижская конвенция по охране промышленной собственности. Комментарий. – М.: Издательство «Прогресс», 1977. – 243 с.
4. Дахно И.И. Патентоведение. - Харьков: Ксилон, 1997. – 313 с.
5. Дахно І.І. Право інтелектуальної власності: навчальний посібник / І. І. Дахно. – К.: Либідь, 2002. – 200 с.
6. Демченко Т.С. Недобросовісність заявника у законодавстві про товарні знаки: Монографія. – К.: ТОВ «Лазурит – Поліграф», 2008. – 94 с.
7. Дозорцев В.А. Интеллектуальные права: Понятие. Система. Задачи кодификации. Сборник статей. М.: «Статут», 2003 – 416 с.

8. *Дроб'язко В.С.* Колективне управління авторським правом і суміжними правами: європейський досвід і національна практика. – К.; ПП «Авокадо», 2006. – 88 с.
9. *Еременко В.И.* Европейское патентное законодательство. – М.: ВНИИПИ, Европейские патентные конвенции, 1985.
10. Захист прав інтелектуальної власності: досвід Сполучених Штатів Америки: Зб. документів, матеріалів, статей /За заг. ред. О.Д. Святоцького. – К.: Видавничий Дім «Ін Юре», 2003. – 368 с.
11. *Калятин В.О.* Интеллектуальная собственность (Исключительные права). Учебник. М.: Из-во НОРМА, 2000 – 480 с.
12. *Карпухина С.И.* Защита интеллектуальной собственности и патентование. – М., 2002. – 352 с.
13. *Кравець Л.* Формы охраны промышленных образцов за рубежом /Л. Кроавец. М.: ИНИЦ Рос патента, 2000. – 45 с.
14. *Матвеев Ю.Г.* Международная охрана авторских прав. – М., – 1987.
15. *Минков А.М.* Международная охрана интеллектуальной собственности. – СПб, 2001.
16. *Мэггс П.Б., Сергеев А.П.* Интеллектуальная собственность. – М.: Юристъ, 2000. – 400с.
17. Основи інтелектуальної власності. – К.: Видавничий Дім «Ін Юре», 1999. – 578 с.
18. *Пастухов О.М.* Авторське право в Інтернеті. – К.: Школа, 2004. – 144 с.
19. Право інтелектуальної власності: Конспект лекцій /Авт. В.М. Крижна, Н.Є Яркіна; За заг. ред. В.І. Борисової. –Х.: Нац. Юрид. Акад. України, 2008. – 112 с.
20. Право інтелектуальної власності Європейського Союзу та законодавство України /За ред. Ю.М. Капіци. – К.: Видавничий дім «Слово», 2006.

21. Правова оборона комерційних позначень в Україні: проблеми теорії і практики. Збірник наукових статей /За заг. Ред. Ю.С. Шемшученка, Ю.Л. Бошицького. – К.: Інститут держави і права імені В.М. Корецького НАН України; ТОВ Видавництво «Юридична думка», 2006. - 638 с.
22. *Розенберг П.* Основы патентного права США /П. Розенберг. – М.: Прогресс, 1979. – 462с.
23. *Сергеев А.П.* Право интеллектуальной собственности в Российской Федерации. Учебник. 2-е изд. –М.: Проспект, 2006. – 751 с.
24. Судова експертиза об'єктів інтелектуальної власності: теорія і практика [науково-практичний збірник. Випуск 1]. – К.: ТОВ «Лазурит – Поліграф», 2009. – 280 с.
25. *Сусліков Л.М.* Патентознавство. – К., 2005. – 232 с.
26. *Тофіло А.В., Левічева О.Д.* Експертиза об'єктів права промислової власності: конспект лекцій для студентів спеціальності «Інтелектуальна власність» /А.В. Тофіло, О.Д. Левічева. – К.: Інститут інтелектуальної власності і права, 2001. – 72 с.
27. *Шатров В.П.* Международное сотрудничество в области изобретательского и авторского права.- М.: Междунар. отношения, 1982.- 240с
28. Шляхи удосконалення правової охорони та захисту об'єктів промислової власності в Україні: аналіз, пропозиції: монографія: //кол. авторів: Орлюк О.П., Кащенко В.П., Работягова Л.І., Міндрул А.В., Тверезенко О.О., Бутнік-Сіверський С.О.; за ред. д.ю.н. Орлюк О.П. – К.: ТОВ «Лазурит-Поліграф», 2009. – 132 с.
29. *Davis J.* Intellectual property law / Jennifer Davis. – Oxford.: Oxford University Press, 2005. – 388 p.
30. *Lewinski von S.* International copyright law and policy / Silke von Lewinski. – Oxford.: Oxford university press, 2008. – 618 p.
31. *Letterman G. G.* Basics of international intellectual property law / Letterman G. Gregory. – Ardsley.: Transnational Publishers Inc., 2001. – 384 p.

32. *Tritton G.* Intellectual property in Europe / Guy Tritton. – London.: Sweet & Maxwell, 2008. – 1275 p.

33. *Griffin J.* Intellectual property: key facts / James Griffin, Jane Ying, Abhilash Nair. – London.: Hodder Arnold, 2007. – 140 p.

Інформаційні ресурси:

1. portal.rada.gov.ua – Верховна Рада України, законодавство.
2. nbuv.gov.ua – Національна бібліотека імені Вернадського
3. <http://europa.eu.int/> – Електронний портал Євросоюзу.
4. iipl.ukrpatent.org – Інститут інтелектуальної власності.
5. wipo.org – World Intellectual Property Organisation
6. wto.org – World Trade Organisation
7. unesco.org – Unesco (United Nations Educational, Scientific & Cultural Orgn.)
8. snbreact.nl – European Anti-Counterfeiting Network
9. www.ccia.net.org – Computer & Communications Industry Association (CCIA)
10. www.ifpi.org – IFPI